

Laivaväen pätevydet

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Liikenteen turvallisuusvirasto on antanut laivaväen pätevyyksistä määräyksen TRAFI/13222/03.04.01.00/2013, jota on muutettu vuonna 2016 (TRAFI/118442/03.04.01.00/2016) ja vuonna 2018 (TRAFI/301394/03.04.01.00/2017).

Määräysmuutoksella on tarkoitus muuttaa lisäpätevyystodistuksen myöntämisen ja uusimisen ehtoja. Lisäksi määräystä ajantasaistetaan sekä määräykseen tehdään mahdolliset muut valmistelutyön kuluessa havaitut muutokset.

Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirastossa.

Lausuntoja antoivat Kalatalouden keskusliitto, Meriturva, Onnettomuustutkintakeskus, Suomen Varustamot ry, Varsinais-Suomen TE-toimisto (Merivälitys) sekä Väylävirasto. Lähtökohtaisesti lausunnonantajat näkivät, että esitetty muutos on kannatettava.

Meriturva lausui siitä, että STCW-säännöstö edellyttää näyttöä osaamisesta ja näytön vastaanottajalta pedagogista koulutusta ja kokemusta, ja että tätä ei oltu huomioitu määräyksessä. STCW-säännösten mukaan kuitenkin sopimusosapuolet voivat hyväksyä aluksella annettavaa koulutusta ja työkokemusta osaamisen ylläpitämiseksi tietyillä osa-alueilla ja tämä edellyttää kuitenkin, että osa kertauskoulutuksesta annetaan hyväksytyn kertauskoulutuksen toimesta. Vastaavan sisältöinen Trafin pätevyysmääräys on ollut voimassa vuodesta 2013 lähtien. Tätä mahdollisuutta aluksella annettavaan koulutukseen ei ole koskaan kuitenkaan käytetty. Suomessa on katsottu, että kyseinen mahdollisuus on poikkeus pääsäännöstä eikä näiltä osin pätevyyden säilymisen toteamiseen STCW:ssä selkeästi vaadita sovelletavan kyseisiä arvioijaa koskevia vaatimuksia. Pätevyysmääräys ei kuitenkaan estä sitä, että hyväksytty koulutuksen järjestäjä lähettää alukselle kouluttajan. Lausunnon johdosta ei ollut tarvetta muuttaa määräystä.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksellä selkeytetään sääntelyä.

Määräysmuutoksella helpotetaan lisäpätevyystodistuksen uusimista poistamalla vaatimus kolmen kuukauden meripalvelusta. Kolmen kuukauden meripalveluvaatimuksella ei ole havaittu olevan tavoiteltuja hyötyjä. Lisäksi määräysmuutoksella helpotetaan uuden merkinnän saamista lisäpätevyystodistukseen. On havaittu, että asiakkaat usein tulkitsevat koulutusvaatimukset virheellisesti.

Lisäksi tarkoituksena on ajantasaistaa määräystä mm. lakiviittausten osalta ja poistaa säädösmuutoksista johtuneita tarpeettomia kohtia määräyksestä.

Yksityiskohtaiset perustelut

2 Pätevyyskirjan ja lisäpätevyystodistuksen hakeminen

2.1 kohtaa päivitetään siten, että jatkossa siinä viitataan liikennepalvelulain mukaiseen liikenneasioiden rekisteriin.

Määräykseen lisätään uusi 2.2 kohta, jossa määrittäisiin yhdistetyn lisäpätevyyssodistuksen myöntämisen edellytyksistä. Ensimmäisessä kappaleessa todetaan, että koulutusten on oltava Liikenne- ja viestintäviraston tai sen edeltäjien hyväksymiä. Ratkaisevaa ei olisi jatkossa enää se, onko kyseinen lisäpätevyys ollut aiemmin merkittynä yhdistettyyn lisäpätevyyssodistukseen, vaan se, että hakija on aiemmin suorittanut kyseisen täysimittaisen peruskurssin. Vaatimus on havaittu merenkulkijoiden ja varustamoiden kannalta hankaliksi, ja ne ovat joissakin tapauksissa johtaneet ylimääräisiin kustannuksiin ja koulutuksien uudelleen suorittamiseen.

Kohdan 1) alakohta vastaa jo nykyistä käytäntöä. Kohdan 2) alakohdassa mahdollistetaan lisäpätevyyssodistuksen myöntäminen STCW 95 -yleissopimuksen mukaisella täysimittaisen peruskurssin ja alle viisi vuotta vanhan hyväksytyn kertauskurssin yhdistelmällä. STCW 95 -yleissopimusta vanhempia koulutuksia ei kuitenkaan hyväksyttäisi, sillä eroavaisuudet nykyisiin koulutusvaatimuksiin katsotaan liian suuriksi, jotta niitä voisi pelkällä kertauskoulutuksen käymisellä täydentää. Lisäksi 3) -alakohdan mukaan on mahdollista, että lisäpätevyys myönnetään ETA-valtion myöntämän STCW-yleissopimuksen mukaisen lisäpätevyyssodistuksen ja alle viisi vuotta vanhan Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymän kertauskoulutuksen perusteella. Kertauskurssilla varmistetaan osaamisen täyttävän nykyvaatimukset.

3 Pätevyyskirjan tai lisäpätevyyssodistuksen uusiminen

3.4 kohdasta poistetaan vaatimus siitä, että lisäpätevyyden on oltava merkittynä yhdistettyyn lisäpätevyyssodistukseen ja vaatimus vähintään kolmen kuukauden meripalvelusta hakemuksen jättämistä edeltävän viiden vuoden aikana. On havaittu, että vaatimus meripalvelusta ei ole turvallisuuden kannalta perusteltu. Vaatimuksen taustalla on ollut peruste meripalvelun aikana aluksella suoritetuista pelastautumisharjoituksista. Kuitenkin vaaditun kolmen kuukauden aikana harjoitukseen on mahdollisesti osallistuttu vain muutaman kerran. Vaatimuksen havaitut hyödyt ovat vähäiset ottaen huomioon siitä aiheutuneet epäselvyydet merenkulkijoiden käymissä koulutuksissa. Jatkossa yhdistettyyn lisäpätevyyssodistukseen merkitty määräaikainen lisäpätevyys voidaan uusida alle viisi vuotta vanhan kertauskoulutuksen perusteella huolimatta siitä, oliko meripalvelua kertynyt.

Kohdasta poistetaan myös vaatimus siitä, että kyseisen lisäpätevyyden on oltava merkittynä aiempaan yhdistettyyn lisäpätevyyssodistukseen aiemmin 2.2 kohdassa perustelluista syistä.

8.5 Säiliöaluksen, IGF-aluksen ja polaarialueella liikennöivän aluksen laivaväen lisäpätevyydet

Lisäksi voimassaolevan määräyksen 8.5.1 kohdan toinen ja kolmas kappale sekä 8.5.2. kohta poistetaan tarpeettomana, sillä lainsäädäntömuutosten johdosta öljy-, kemikaali, kaasusäiliö- ja IGF-aluksen laivaväen lisäpätevyyksistä säädetään aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevyydestä annetun valtioneuvoston asetuksen 13 ja 14 §:ssä. Ja tästä johtuen muutetaan kohdan 8.5 alakohtien numerointia vastaavasti.

Lisäksi määräykseen lisätään uusi 8.5.5. kohta johtuen 2.2. kohtaan tehdyistä muutoksista. Uusi kohta on tarpeen, jotta voidaan varmistaa yhdenvertainen kohtelu myös säiliöaluksen, IGF-aluksen ja polaarialueella liikennöivän aluksen laivaväen lisäpätevyyksille.

Muut muutokset

Lisäksi määräyksen lakiviittaukset ajantasaistetaan ja määräykseen tehdään muut havaitut editorialiset korjaukset.

Määräyksen aikataulu

Määräyksen olisi tarkoitus tulla voimaan 15.7.2020.

Määräyksestä viestiminen

Määräys julkaistaan Finlexissä ja Liikenne- ja viestintäviraston internetsivuilla ja se lähetetään myös sähköpostitse tiedoksi sidosryhmille.